

ЦЕНТАР ЗА КВАНТНУ ТЕОРИЈСКУ ФИЗИКУ

ФИЗИЧКИ ФАКУЛТЕТ – УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Студентски трг 12
11158 Београд
Србија

Тел: (+381-11) 7158 159
Факс: (+381-11) 3282 619
e-mail: ivag@rcub.bg.ac.rs

Премијерка Владе Републике Србије, Ана Брнабић
Ректорка Универзитета у Београду, проф. др Иванка Поповић
Министар просвете, науке и технолошког развоја (МПНТР), Младен Шарчевић
Државни секретар МПНТР, проф. др Владимир Поповић
Помоћник министра за науку МПНТР, проф. др Тибор Сабо

Примедбе на Нацрт закона о науци и истраживањима

Сви чланови Центра за квантну теоријску физику Физичког факултета у Београду, (професори, асистенти, истраживачи и студенти докторских студија) су се упознали са садржајем Нацрта закона о науци и истраживањима, и на састанку Центра одржаном 10. децембра 2018. године, дајући многобројне примедбе на Нацрт закона и предлоге за измену истог, заузели јединствен став са којим вас упознајемо овим дописом. При томе вашу пажњу скрећемо само на основне и суштинске примедбе на Нацрт закона и дајемо предлоге за измену оних чланова Нацрта који су у директној супротности са идејом и традицијом универзитета коју баштини европска култура, као и са концептом факултета у оквиру државних универзитета као научно-образовних институција, и коначно у супротности са Законом о високом образовању.

Опште примедбе

Нацрт закона о науци и истраживањима из основа мења концепт универзитета. Наука је увек била интегрални део универзитета и на свим признатим универзитетима у свету постоје истраживачке позиције. Укидање истраживачких радних места на факултетима, које Нацрт предвиђа, довео би до урушавања квалитета научног рада на факултетима, и последично, до слабљења квалитета наставе на основним, а посебно на мастер и докторским студијама.

Садржај предложеног закона о науци указује и на то да је једна од основних идеја креатора Нацрта да од института направи факултете, у почетку за докторске студије, а у перспективи, и за остале нивое студија. Намерно или сличајно, Нацрт «решењима» које нуди, упоредо са процесом трансформације института у факултете, води деградирању научног рада на факултетима.

Подесећамо да је пракса у земљама Европске Уније потуно супротна ономе што Нацрт предвиђа. Наиме, на европским факултетима наука се интензивно развија и професорска звања добијају најбољи научници, јер је то једини начин да се универзитетска настава одвија на квалитетном нивоу.

Невероватно је да Нацрт омогућава избацивање центара изузетне вредности (ЦИВ) као вида организације науке института, односно високошколских установа, у целини или њихових делова. То је погубно за научну заједницу, јер је постојање ЦИВ-а значајан инструмент подстицања изврности. Поред тога, избацивање ЦИВ-а би било супротно актуелној стратегији развоја науке у Европској Унији која Центре изузетних вредности (Centres of excellence) сматра катализаторима научног развоја.

Евентуално усвајање и примена предложеног Нацрта довела би до суштинског укидања идеје универзитета као институције која има и научно-истраживачку и високо-образовну функцију. То би даље довело до несагледивих негативних последица на укупан развој науке и технологије у Републици Србији.

Примедбе и предлози за измене појединих чланова Нацрта закона

Члан 47

Предлог за измену

Брисати задњи став овог члана.

Образложење

Досадашња дугогодишња пракса нашег Факултета недвосмислено показује да се квалитетне докторске студије могу организовати кадровским и материјалним (лабораторије, опрема, простор,..) удруживањем факултета и института. На овај начин се за наставнике на докторским студијама бирају најбољи научници на Универзитету. Уколико би институти и факултети самостално и независно организовали докторске студије образовни и научни ниво ових студија би драстично опао. Исте студије имали бисмо на више места на једном универзитету.

Поред тога пракса на свим светским универзитетима је да су факултети носиоци докторских студија, а не институти. Дакле, докторати се искључиво добијају на факултетима. Нема никаквог разлога да код нас ситуација буде другачија.

Члан 55

Предлог за измену

У првом ставу испред речи студија додати речи мастер и докторских студија. Избрисати други и трећи члан овог става.

Образложење

Корекција у првом члану је у сагласности са Законом о високом образовању.

Потпуно је нелогично да институти организују универзитет, тј. факултете који већ постоје на самом универзитету. Улога института и факултета у докторским студијама је већ дата у образложењу члана 47.

Члан 77

Предлог за измену

У складу са потребама научноистраживачке организације и постојањем места одобреног од стране овлашћеног државног тела (Министарства, нпр.) започиње процедура избора у научно звање, која укључује и расписивање конкурса.

Образложење

У Нацрту закона се не предвиђа никакво ограничење на укупан број истраживача у научноистраживачкој организацији (НИО), или у одређеном звању. Стога се и не помиње конкурс, чиме се имплицитно омогућава неконтролисани раст броја истраживача у НИО. Ограничавање раста НИО даје могућност за расписивање конкурса и постојање конкуренције. Са друге стране, треба обезбедити извесну слободу раста НИО, посебно у смислу да се свим квалитетним младим истраживачима обезбеди истраживачка позиција.

Члан 107

Предлог за измену

У првом ставу реч *института* заменити синтагмом *научноистраживачких организација*.

Образложење

Члан 107 није у складу са чланом 12 Нацрта закона према коме: „Програми институционалног финансирања од општег интереса за Републику јесте програм институционалног финансирања акредитованих научноистраживачких организација (НИО) чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и Српска академија наука и уметности.»

Подржавамо законско решење које даје члан 12, јер сматрамо да институционалним финансирањем треба да буду обухваћене *све акредитоване научноистраживачке организације* чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе и Српска академија наука и уметности. Стога, члан 107 треба изменити тако да буде у сагласју са чланом 12.

Члан 126

Предлог за измену

Члан 126 избрисати у целости јер поред недостатака датих у образложењу, усвајањем предложене измене члана 107, престају потребе за регулативама које су предмет члана 126 .

Образложење

- Члан 126. је у супротности са Законом о виском образовању, по коме је јединство наставе и научноистраживачког рада један од основних принципа високог образовања.
- Члан 126. је у супротности са Законом о виском образовању у делу који каже да наставно особље на високошколским установама чине „наставници, истраживачи и сарадници“.
- Члан 126. дискриминише истраживаче запослене на факултетима у односу на истраживаче запослене на институтима јер истраживачима на институтима омогућава запошљавање на неодређено време на постојећим позицијама, док истраживачима на факултетима постојеће позиције укида.

Члан 131

Предлог за измену

Члан 131 избрисати у целости и допунити Закон поглављем ЦЕНТАР ИЗУЗЕТНИХ ВРЕДНОСТИ (које би садржало чл. 60 и 61 важећег Закона):

Статус центра изузетних вредности може стећи институт, односно високошколска установа или њихов организациони део, односно њихови организациони делови, ако су у временском периоду од пет година остварили врхунске и међународно признате научне и стручне резултате у одређеној научној дисциплини и на основу тога имају развијену међународну научну, техничку и технолошку сарадњу.

Ако статус центра изузетних вредности стекне организациони део или организациони делови института, односно високошколске установе, центар изузетних вредности нема својство правног лица.

Акт о критеријумима и мерилима за додељивање, потврђивање и одузимање статуса центра изузетних вредности, научноистраживачки рад и финансирање центра изузетних вредности доноси Национални савет.

Акт о додели статуса центра изузетних вредности доноси Национални савет, на основу позитивне одлуке о акредитацији коју доноси Одбор за акредитацију.

Одбор за акредитацију, сваке четврте године, спроводи поступак акредитације центра изузетних вредности.

На основу одлуке о акредитацији Одбора за акредитацију, Национални савет доноси акт о потврђивању или одузимању статуса центра изузетних вредности.

Уз Поглавље о ЦИВ, потребно је и више чланова допунити одредницама које се тичу ЦИВ:

- Надлежност Националног савета (Члан 14 важећег Закона);
- Одбор за акредитацију научноистраживачких организација (Члан 16);
- Поступак акредитације (Члан 19);
- IV ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ ОБАВЉАЈУ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ (Члан 30);
- Употреба и коришћење назива институт (Члан 48);
- VIII ВОЂЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ (Члан 62);
- Запослени у институту и центру изузетних вредности (Члан 91);
- Заснивање радног односа (Члан 92);
- Престанак радног односа истраживача (Члан 93);
- Финансирање центара изузетних вредности (Члан 102)

Образложење

Избацивање ЦИВ-ова као вида организације науке (института одн. високошколских установа у целини или њихових делова) је:

- суштински погрешно, јер је њихово постојање унутар земље одн. наше научне заједнице значајан инструмент подстицања изврности (а практично једини и до сад постојећи); у односу на Европску Унију (ЕУ) њихово избацивање би било супротно актуелној стратегији развоја науке у ЕУ која Центре изузетних вредности (Centres of excellence) сматра катализаторима научног развоја.
- потенцијално штетно јер представља на изванредан начин изврдавање обавеза које је Србија преузела прикључивањем Оквирним програмима ЕУ у оквиру којих је и настала већина Центара изузетних

вредности (кроз разне програме подизања капацитета), а за чије формирање и развој је Србија добила милионе еура подршке.

- супротно прокламованом циљу обезбеђивања квалитета и развоја целокупног обезбеђивања квалитета и развоја целокупног научноистраживачког рада из чл. 1 Нацрта оистраживачког рада из чл. 1 Нацрта
- неоправдано – јер у образложењу нигде није ни поменуто да је Закон промењен у делу који се односи на ЦИВ (а нестало цело једно поглавље – не члан, став или тачка него цело поглавље!) – чији је положај (оснивање, акредитација и слично) био регулисан Законом о НИД из 2005., па исправкама из 2006., и изменама и допунама из 2010. и 2015.

Београд, 25. новембар 2018. год.

Руководилац Центра за квантну теоријску физику

Проф. Др. Иванка Милошевић